

otrokom prijatelj, učitelj in voditelj

Štev. 3.

Ljubljana, 1925/26

XXXIV. tečaj

Drobtinice.

Človeška srca so kakor jezero. Vržeš kamen vanje, pa se pokaže, kaj je na dnu: snaga ali nesnaga.

Prava pobožnost je vedno sramežljiva.

*Kakor pač porabiš čas,
vedril ti bo ali pa temnil obraz.*

Kaj opravi nož, če ni oster? In kaj beseda, če ni včasih ostra?

Dobro vzgojen človek se spozna po tem, kako zna ubogati, ne po tem, kako zna zapovedovati.

Skrbimo za svoje zdravje!

3. V o d a.

Stara resnica je, da je voda jako dobra zdravnica.

Vodo rabimo za pomivanje. Kjer ljudje pridno pomivajo pohišstvo, tla in posodo, kratko povedano: kjer je doma snaga, tam je dobro poskrbljeno za zdravje. Snaga je že pol zdravja.

Zdaj že skoro pozabljeni župnik Kňajp je prišteval vodo med najvažnejše prijatelje človeškega zdravja. In to voda tudi je, samo prav jo je treba rabiti.

Vodo rabimo za umivanje, za kopanje, za polivanje. Z vodo si očistimo kožo razne nesnage, ki se nabira na njej. Čimbolj je čista koža, tem lažje se pretaka kri po najmanjših žilicah, ki drže od glavne žile prav do kože. Zato se pa telo vselej tako prijetno ogreje, če se dobro umijemo po životu ali če se dobro skopljemo.

Večkratno umivanje ali pa kopanje priporočajo zdravniki tistim bolnikom današnjih dni, ki pravijo, da so nervozni.

Kopljemo se lahko v mrzli, hladni, topli ali celo v vroči vodi. Toda zapomni si vsak: vroč ne smeš nikdar v mrzlo vodo! Treba, da se prej ohladiš. Priporočajo zdravniki tudi, da je prav, če si vselej pred kopanjem umijemo obraz. V ledenomrzlo vodo pa nikoli ne hodi!

Če hočeš, da ti bo veda res koristila, bodi v vodi previden! Nikar ne bodi po cele ure v mrzli ali hladni vodi! Pet minut, kvečjemu deset minut zadostuje. Potem se pa brž obleci, pa hajd k drugemu, bolj

potrebne delu! V topli vodi se pa lahko pomudiš dalj časa.

Zdaj — Boga zahvalite, ljubi otroci! — greste na večer k počitku, pa zaspite kakor bi vas kdo ubil. Prišel pa bo čas, ko boste težje zaspali; morebiti boste čuli po cele ure, preden boste zaspali. Zdravniki svetujejo za take slučaje, da je dobro, če se spanja potrebni revež dobro skoplje v primerno topli vodi (30° — 36° R), potem pa gre h počitku.

Če sili komu kri preveč v glavo, je to neprijetno. Glava je vsa vroča, žila pa razbija kakor kladivo v kovačnici. Okoplji se v hladni vodi pa ti bo odleglo.

Zdaj, ko bo kmalu zima tu, bo marsikdo ozebel v noge ali v roke. Kako je to neprijetno! Pa stopi, otrok moj, v sneg ali pa si ga naloži v primerno posodo — sneg mora pa biti čist, ne zamazan, mehek, ne zmrzel — ponesi tak sneg v sobo k postelji in stopi vanj. Ne bo sicer prijetno stati pet minut v takem mrzlem snegu — pa saj je prav, če se malo utrdiš. Nič ti ne bo škodovalo. S takim mrzlim snegom si umij noge, obriši jih in — smuk! — v posteljo. Verjemi nam, marsikdo se je še vselej tako rešil tistih silnih ozeblin, ki pečejo malo manj ko sam peklenški ogenj.

Mogoče ti bo po kaki bolezni zdravnik nasve-toval, da pojdi v toplice. Pojdi, če ti je sreča toliko mila, da imaš dovolj peneza. Toda eno si zapomni: v toplicah se moraš ravnati popolnoma po nasvetu zdravnikovem. Sicer boš tožil, da si zapravil denar in zdravje.

Voda je tudi pijača. Stari pesnik Pindar je že trdil, da je najboljša pijača. A mnogo jih je tudi že pogubila. Kako to? No, prehladili so se. Vroči so pili mrzlo vodo. Kadar si vroč, ne pij! Če se pa že ne

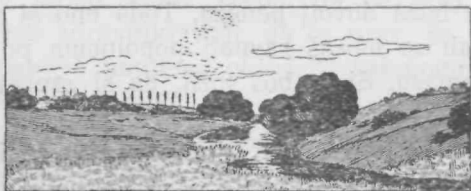
moreš več premagovati, pa potem, ko si pil, vsaj ne počivaj! Piti mrzlo vodo in potem počivati, je skoro toliko kakor zastrupiti samega sebe. Ali verjameš?

Velike važnosti za zdravje je tudi izmivanje ust po jedi.

Vzemi za to delo vselej mlačno vodo. Mrzla voda je v tem slučaju nevarna za tvoje zobe. Zobje so še razgreti od tople jedi, pa jim zelo škoduje mrzla voda. Vzemi torej mlačno vodo in si dobro izmij usta in zobe in grlo. Ostanki jedi, ki se zataknejo med zobe, morajo ven, sicer ti bodo v nadlego, in zobje ti bodo pričeli prezgodaj gniti. Grlo si pa izpiraj z grgranjem.

Vodo rabimo tudi za pranje. Pazi tudi na svoje perilo! Ni lepo, če nosijo otroci srajce umazane, da je na njih blata — na debelo; ni lepo, če smrdi obleka po potu, pa tudi zdravo ni.

Zato pa sklenimo, ljubi otroci, z vodo kar lepó prijateljstvo in jo rabimo po pameti. Če ti bo voda škodovala, — saj veš, kaj govore zoper vodo tisti, ki jo radi obrekujejo, da voda še v čevlju ni dobra, kar je sicer res, — če ti bo torej voda kdaj škodovala, boš kriv vedno le ti, ne voda. Za kaj ti imaš pamet, voda je pa nima. Kakor ogenj tudi ona dobro služi, a slabo gospodari.

Ksaver Meško:

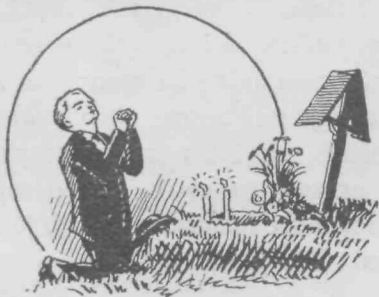
Mrtva mamica.

Toŋček Lojzetu:

Kako si ti srečen, imaš še mamo,
ki vedno ljubeče za tebe skrbi.
A mamica moja v grobu spi,
pustila me v svetu siroto je samo.

Lojze Tončku:

Glej, mama z nebes zdaj nate gledi,
pri Bogu vsak dan za tebe prosi.
Le nauke njene v srcu ti nosi
in živi tako, ko te je učila,
nikoli ne bo ti prehuda sila.
Ce vse življenje Bogu boš služil,
v nebesih nekoč se boš z mamico
združil.

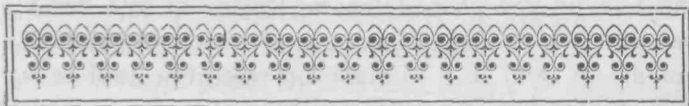
V prvih mesecih.

Ti naši otroci — zdaj, prve mesece! Sama pridnost jih je. Vse bere, piše, maže, računa in brblja, kakor da hoče postati naenkrat vse učeno. Ni važnejšega opravka zdaj ko to, ni privlačnejše reči pri hiši ko šolska torba in kar je v nji . . . Če bi bilo treba prijeti za najmanjše delo, mora Tonček prav gotovo spisati svojo nalogo, Manica se mora naučiti krščanskega nauka, Jurček se pa muči z naštevanko — vsa hiša je dom same učenosti.

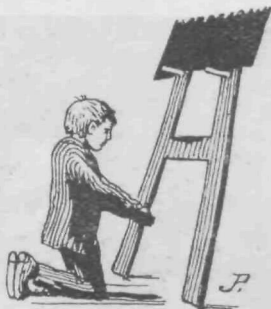
Ali je potem čudno, če švigne v teh prvih mesecih šolskega leta vnema učenosti tudi preko mej in potegne za sabo še celo male, majhne, manjše in najmanjše, ki komaj vedo, kaj je učenje in šola? A brati morajo . . .

Francek se ne more načuditi učenosti svoje sestrice, ki mu kaže na velike črke, ko še malih ne pozna. Take čudne reči — čisto drugačne ko žoga, konjiček, trobentica ali lešnik na grmu ali pa koblica v travi! Čemu le bo ta reč Ivanki, ko ni ne za snesti, ne za piti, ne za igračo, in se še otipati ne da? Papir že vsaj zašumi, če ga zganeš, in zavpije, če ga pretrgaš. Papir je pa Francek občudoval tako dolgo, da je njegov bratec Tonček nekega dne prijokal iz šole in povedal grozno novico, da je bil zaprt. Zaprt pa prav po nedolžnem. Zamazano knjigo je imel, pa je ni sam zamazal. Kdo jo pa je? — —

Toda prvi plamen vneme za učenost se kmalu poleže. Po novem letu gre učenje že bolj počasi in ne več s takim ognjem. Takrat je bil pa Tonček spet

zaprt in ne več po nedolžnem. Knjiga ni bila vzrok, pač pa njegova glava. Te mu pa Francek ni pokvaril, ampak on sam. In s to glavo bo enkrat še tudi ravs, če si je Tonček sam prav ne obrne.

C. Niewiadomska:

Součenci.

(Konec.)

Ludovik ni bil nič manj priden, Slavko pa, da si ni bil tako nadarjen, je dosegel z vztrajno marljivostjo součence. Vsakdo od njih je imel svoj priljubljeni predmet: Tončka so najbolj zanimale pripovedi o svetu, živalih, raznih pojavih in rastlinah, hkrati pa je zelo ljubil pripovedi različnih doživljajev in je vse tako dobro razumeval, da je razlagal součencem, ako so kaj pozabili. Slavko je bil pa računar: računati je znal tako izvrstno, da se je gospod Miško samo čudil. Nikdar se ni zgodilo, da ne bi bil srečno razrešil tudi najtežje naloge. Ludovik pa je ljubil zgodovino, pripovedovanja o bitkah, o junakih in o velikih činih.

Nekoč pa je gospod Miško v svoje začudenje samo dva od teh videl v šoli, Tončka in Slavka.

»Kaj pa je Ludoviku danes?« je vprašal.

Oba dečka sta bila zelo resna.

»Včeraj je padel in si izvinil nogo,« je odgovoril Tonček.

»Kje? — Kako?«

»Igrali smo se na dvorišču pri Slavku, na velikem potlakanem prostoru. Ludovik je pa nekako nerodno stopil in že ni mogel sam vstati. Zdravnik je rekel, da mora ležati kak teden.«

»Ubogi deček!« je rekel gospod Miško, »to bo zanj velika škoda. Morda bi pa imeli ta teden šolo pri njem?«

»On zelo daleč stanuje, prav v Rožni ulici,« sta odgovorila.

»Nič ne dé. Žal mi ga je, in prav rad bom šel vsak dan malo dalje. Samo vidva prosita starše, da vama dovolijo.«

Oba dečka sta hvaležno pogledala učitelja.

Začela se je potem šola. Tonček je odgovarjal kot navadno izvrstno, Slavko pa se je zatikal, začel, rdel, in jasno je bilo, da ne zna dobro. Gospod Miško se je začudil in se očitajoče ozrl vanj, a je molčal. Slavko je povetil oči in se zavedal svoje krivde.

Začelo se je računstvo. Tedaj je razrešil Tonček precej težko nalogo pravilno in vesel izročil zvezek učitelju. Tudi Slavko je svojega oddal, a naloga je bila samo začeta in prekrižana.

»Kaj se je zgodilo?« je vprašal gospod Miško. »Ali nisi danes pripravljen? Lenobe te ne dolžim; samo povej, zakaj nisi izvršil naloge? Ali ne znaš?«

Slavko se je bal jokati, zato je molčal s povešenimi očmi in bledim obrazom. Tedaj ga je opravičil Tonček.

»To je zaradi Ludovika, prosim,« je rekel tiho. »Slavko je spremil Ludovika domov, a ker ni bilo nikogar razen služkinje doma, je ostal pri njem in mu dajal mrzle obkladke, da se je približal večer. Potem ga je pa bolela glava, in se ni mogel učiti niti naloge spisati.«

»Odkod pa veš vse to, Tonček?«

»Sam mi je danes pravil.«

»In ti si bil tudi zraven?«

»Bil sem, prosim.«

»Pa nisi spremil Ludovika?«

»Ker se je Slavko zavzel zanj, sem bil nepotreben, in bal sem se, da se ne bom mogel potem naučiti.«

»Zelo si bil previden. Toda, veš kaj, Tonček, ravnal si kot sebičnež. Slavku si izročil ves trud in skrb za součenca, sam si pa mislil samo nase in na svoje učenje.«

Tonček je zardel in žalosten pogledal učitelja; gospod Miško pa je nadaljeval:

»Slavko res ne zna danes, pa ne radi lenobe ali lahkomiselnosti, marveč radi dobrega srca in radi tega, ker je doživel rajši sramoto in težave, kot da je zapustil tovariša, ki je potreboval njegove pomoči. Daj mi roko, Slavko! Ti si dober deček. Imaš dobro in plemenito srce, in to je več vredno ko pridnost in učenost.«

Slavko je potolažen dal gospodu Mišku roko, ki mu jo je ta iskreno stisnil.

»Prosim, gospod učitelj,« je rekel skromno, »Tonček bi bil storil isto.«

»Ne dvomim, otroci moji. Tonček ni hudoben deček, in ko bi tebe ne bilo, bi se bil on zavzel za Ludovika. A bil je vendarle zadovoljen, da si ti to storil. Kajne, Tonček, da je tako?«

»Da.«

»No vidiš. Jaz hočem samo to, da razumete: pridenost je nekaj lepega na otroku, dobrosrčnost pa še mnogo lepša. To pomnite, da je več vreden plemenit in usmiljen človek kot učen, ki ni plemenit in usmiljen — in zelo, zelo želim, da tega ne pozabite vse življenje.«

Dečki so iskreno obljubili in tudi držali besedo, ker so razumeli, da učene ljudi res lahko zelo spoštujemo, ljubimo pa samo dobre in plemenite.

In kdo noče biti ljubljen?

Iz poljščine prevel V i n k o.

Sid :

Večerna.

Angel varuh nese dete v raj,
ko zagrne noč veselje.
Ko pa solnce spet bo zlito v polje,
ga prinese spet nazaj.

Črniški:

Dragi Marijini otroci!

Žalostno se bodo te dni glasili zvonovi. V procesiji pojdete na pokopališče, da obiščete drage rajnke in pomolite za nje. November je posvečen spominu na **verne duše**. Koliko jih je, plemenitih duš, ki se pripravljajo v vicah na svoj vnebohod! Njim veljaj ta mesec naša misel in naša molitev.

Imel sem prijatelja, ki je zelo častil duše v vicah. Pomagal jim je z molitvami in drugimi dobrimi deli. Zatrjeval mi je, da mu verne duše večkrat pomagajo. Trdil je, da ne rabi nikoli ure-budilke. Ko mora kdaj zjutraj pred navadno uro vstati, se priporoči ljubim dušam v vicah in gotovo se zbudi o pravem času. — Pa to je le malenkost. Koliko drugim ljudem so duše v vicah že čudezno pomagale v prav važnih zadevah, v hudih gmotnih stiskah, ob neozdravljivih boleznih, posebno pa še v raznih dušnih potrebah. Če vas, otroci, še opozorim na to, da bodo te duše, ki že zdaj tako rade pomagajo, prišle kmalu v sveta nebesa k Mariji in Jezusu, kjer bodo še z večjo vnemo in uspehom lahko prosile za vas, potem sem prepričan, da bodete ta mesec tudi vi veliko pomagali dušam v vicah in molili zanje.

O molitvi govorimo letos. Ko vas želim danes pridobiti za to, da pomagate ta mesec z obilo in gorečo molitvijo trpečim dušam v vicah, naj vas opozorim na to, da moramo moliti ne samo zase, marveč tudi za

d r u g e. Glavna zapoved naše svete vere je zapoved ljubezni: »Ljubi Gospoda, svojega Boga, z vsem srcem... Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe.« Kakor hočemo sebi dobro, tako moramo hoteti tudi svojemu bližnjemu. Saj smo vsi otroci božji, navezani drug na drugega. Vsakdo izmed nas je prejel od mnogih ljudi prav mnogo dobrega. Tega se skoroda ne zavedamo. Marsikateri vas, mojih dragih mladih prijateljev, si mogoče misli, da je že dovolj, če je hvaležen svojim staršem, bratom, sestram, stricem, tetam in še kakemu redkemu človeku, do drugih pa da nima nobenih dolžnosti, da bi jim bil hvaležen. Temu pa ni tako. Skoro vse človeštvo služi poedincu.

Kaj se vam zdi, ljubi otroci, koliko ljudi je moralo sodelovati, da vi zdaj lahko čitate »Angelček«? Pogledjmo le površno, kako nastane številka vašega lista. G. urednik zbere potrebne spise in dopise, jih prebere, popravi in da v tiskarno. Tiste članke je spisalo nekaj sotrudnikov. Pri pisanju so rabili papir. Odkod papir? Kupili so ga v trgovini. V trgovino je prišel iz tovarne. V tovarni so izpremenili ogromne množine lesa v papir. Koliko tisoč rok je moralo pri tem delati! Da lahko delajo papir, so morali zidati tovarno za papir. Koliko lopat je kopalo v zemljo za ta temelj, koliko zidarjev je zidalo, koliko podajačev in voznikov je pripravljalo gradivo! V tovarni so rabili tudi stroje. Dobili so jih iz druge tovarne (za stroje), kjer je bilo spet zaposlenih tisoč in tisoč pridnih rok. — Pojdimo z rokopisi v tiskarno! Stavci začno staviti rokopise, pri tem pa rabijo veliko kovinastih črk. Odkod te črke? Prišle so iz tovarne za črke. Spet se je mučilo v slabem zraku veliko ljudi, da izobličijo iz kovine te črke. Pa kovina odkod? Iz zemlje. V duhu greste v rudnike in si ogledate težko delo rudarjev. V milijonih so zapustili beli dan, se spustili v temne jame, v smrtno nevarnost, da spravijo kovino na dan. — Ko so stavci postavili rokopise, pride stavek v tiskarski stroj. Tega je izgotovila tovarna za tiskovne stroje. Črnilo, s katerim se mažejo črke, je prišlo spet iz druge tovarne. Spet so delali tisoči in tisoči radi nas. Ko je »Angelček« dotiskan, mora napraviti krajšo ali daljšo pot, da pride do vas. Večinoma se vozi po železnici. Koliko ljudi je delalo železnico, me-

rilo, kopalo, polagalo pragove? In spet so razne tovarne s tisoči delavcev dale tračnice, vozove, lokomotive itd.

Otroci božji! Koliko ljudi vam služi, ko vi zajtrkujete, kosite, večerjate, se oblačite — tega se morda do danes niste niti zavedali. Bodite hvaležni človeški družbi, od katere prejimate toliko dobrot! Molite za vse ljudi! Koliko tisoč in tisoč vaših tihih dobrotnikov je že mrtvih, njih duše pa trpe morda v vicah. Pomagajte jim! Porabite ta mesec sv. maše, sv. obhajila, sv. rožne vence in druge pobožnosti v to, da jim pripomorete, dušam v vicah, do svetih nebes.

Kakor ste zdaj še mladi, boste vendar tudi vi enkrat umrli. Kako dobro vam bo delo, če bodo drugi za vas molili. Kar sebi želite, to zdaj drugim naredite! Pri vašem plemenitem stremljenju pa naj vas blagoslovi z ljubim Sinom — devica Marija!

Uganke.

Včeraj so rekli: bo; jutri pa porekó: je že bilo. Kaj je to?
(Danes.)

Kdo ima pet prstov pa nobenega nohta?
(Rokavica.)

Kaj bi slepec rad imel, ti pa ne?
(Eno zdravo oko.)

Mesta imam, pa nobene hiše; gozde imam, pa nobenega drevesa; reke imam in jezera, pa nobene ribe. Kdo sem?
(Zemljevid.)

Pride, pri nas je in gre, a noben cesar in noben kralj ga še ni videl ne slišal. Kdo je?
(Cas.)

Stegnjeno leži in zvija se kakor kača ter pravi: »Zapodite mi kokoši, psov se ne bojim!« Kdo je?
(Črv.)

Katera žival ima kosti zunaj, a meso znotraj?

(Rak.)

Katera sveča gori daljše: lojena ali voščena?

(Nobena, ker gori vsaka krajše.)

Komu lahko vse skrivnosti zaupaš?

(Lazniku, ker mu nihče nič ne verjame.)

1. Skrivalica.

(Klasje.)

St Jerko

2. Križ.

a a a
a a a
a a a
č č č č e e e
e e g i i i i
i i j j k k k
k k l
l l m
m n n
n n o
o o o o o
o o o p p r r
r r r r r
r s s s š
t v v v z z ž

Besede pri križu pomenijo: 1. prva grešnica, 2. Noetov sin, 3. član družine, 4. pomladanska cvetka, 5. se razvije iz jajčec žuželk, 6. mladinski pisatelj, 7. tuje žito, 8. število, 9. sad gozdnega drevesa, 10. žensko ime, 11. nevaren človek, 12. moško ime, 13. del obleke, 14. domače žito, 15. okovana palica.

Po sredi berite, kaj voščimo vernim dušam.

3. Črkovna podobnica.

ol
J B j 6 " " ||| Δ = re = 9

4. Istopisnica.

(Ustran.)

A A A
A A A B Č
D D E E G
G R R R S
S V V

Navzdol in počez moraš dobiti iste besede, ki naj pomenijo: reko v naši državi, gozdno drevo in nekaj kar vidiš na oltarju.

(Rešitev in imena rešilcev — ki se sprejemajo le tekom 10 dni po izidu lista in objavijo le imena onih rešilcev, ki bodo rešili vse zagonetke — v prihodnji številki.)

1. Rešitev skrivalice v 2. številki.

Poštenje je največji zaklad.

(Začeti moraš pri najmanjšem otroku, potem pridejo na vrsto črke pod dečkom, ki je kradel, in nazadnje pod sosedom. To ponovi štirikrat v istem redu, pa bo šlo.)

2. Rešitev črkovne podobnice v 2. številki.

Pet glav več ve kot vesta dve.

3. Rešitev posestnice v 1. številki.

Jeruzalem.

4. Rešitev četverokotnika v 2. številki.

v	i	d	r	a
k	o	r	e	c
D	r	a	v	a
f	i	ž	o	l
r	e	b	r	a
s	l	a	m	a

Naslov pesmi je:

Dražba.